

Tallene viser en Stigning paa 276 482 kg i den indvejede Mælkemængde, hvilket svarer til 8,6 pCt. Den gennemsnitlige Fedtprocent er steget med 0,07 til 3,80 pCt. Smørprisen er dallet fra 463 Øre pr. kg til 415,7 Øre pr. kg, og Følgen er blevet en Nedgang i Beløbet, Sødælken er udbragt i. Det har kun været 25,0 Øre pr. kg mod 27,40 Øre foregaaende Aar. — Sammenholdes de anførte Driftsresultater med den foreløbige Opførelse af 300 Mejeriregnskaber, som Kontoret for Mejeri-Statistik offentliggjorde ved Aarsskiftet, bekræftes det fremkomne Indtryk: Stigende Udgifter og især det betydelige Fald i Smørprisen har i økonomisk Henseende gjort Driftsaaret 1946 ringere end de nærmest foregaaende, og kun Mælkemængdens Opgang kan betragtes som et Lyspunkt.

Jordbrukets driftskreditt og rasjonaliseringen av jordbruket i Norge.

I Foraaret var Fuldmægtig *Kristian Haugen*, Driftskredittkassen for jordbruket, Oslo, paa Besøg her i Danmark for at stifte Bekendtskab med vore Foranstaltninger til fælles Maskinanvendelse. Vi bad ved denne Lejlighed Fuldmægtig *Haugen* fortælle lidt om, hvordan man i Norge søger at løse denne Opgave og gengiver her hans Redegørelse:

Andelskassebevægelsen ble innført i Norge før den annen verdenskrig. I 1936 la regjeringen fram for Stortinget et framlegg om lov om driftskreditt for mindre jordbrukere.

I andre land var dette arbeide tatt op tidligere. Således både i Danmark, Sverige og Finland, og både i Sverige og Finland var andelskassebevægelsen komme meget langt i utviklingen da arbeidet tok til i Norge.

I årene før den annen verdenskrig arbeidet Driftskredittkassen for mindre jordbrukere med å organisere bevægelsen og yte lån til driftsmidler. Like før krigens utbrudd var det lagt

et godt grunnlag for et effektivt arbeide på dette felt. Krigen endret imidlertid mange ting, og det ble nødvendig ved krigens slutt å tilpasse institusjonen til de forhold som var inntrådt.

Ute i de store krigførende og nøytrale land var det gjort et stort arbeide under krigen for å organisere såkalte maskinstasjoner i jordbruket. Mobiliseringen og krigsproduksjonen medførte et stort press på arbeidsmarkedet, samtidig som jordbruksproduksjonen skulle økes i betydelig grad. I England og andre krigførende land gikk en derfor sterkt inn for å organisere maskinstasjoner, hvor arbeidskraften kunne utnyttes langt mere effektivt, samtidig som arbeidet også ble lettere å utføre. Av de ikke krigførende land slo Sverige og Sveits inn på samme linjer, og det var naturlig at en også i Norge vendte oppmerksomheten mot svenskens arbeide for å skape maskinstasjoner.

Allerede under krigen tok derfor Driftskredittkassen opp arbeide med å forberede finansieringen av dette spørsmål så snart krigen er slutt. I 1946 forela Regjeringen en proposisjon i saken for Stortinget, som gikk ut på å utvide virkeområdet for den daværende Driftskredittkassen for mindre jordbrukere. Loven ble endret, og institusjonen fikk navnet Driftskredittkassen for jordbruket. Den fikk nye oppgaver i forbindelse med finansieringen av driftsmidler, samtidig som den ble gitt i oppdrag å yte lån til faste anlegg og å finansiere og organisere maskinstasjoner i jordbruket. *Det er således i Norge et sentralt organ som skal ta seg av arbeidet med maskinstasjonene.* Såvidt vi er kjent med er dette ikke tilfelle i de andre skandinaviske land. I Finland hadde Arbeidseffektivitetsforeningen et lignende oppdrag under krigen. En skulle tro at en centralisering av dette store og viktige arbeide i et institutt for finansiering og organisering skulle by på visse fordeler, bl. a. må en kunne regne med at arbeidet blir lagt til rette etter ensartede linjer og gjennom studier av resultatene i marka, bør en kunne vinne erfaring for senere endringer av de retningslinjer som er lagt for arbeidet.

Men for å omtale Driftskredittkassens arbeide i sin helhet,

vil vi først se litt paa kassens almindelige virke for å skaffe driftsmidler til jordbruket.

Utlån til driftsmidler og faste driftsinnretninger.

Driftskredittkassens utlån til driftsmidler skjer alltid gjennom et driftskredittlag. Det er bare et unntak fra denne bestemmelse, nemlig utlån til maskinholdervirksomhet. Jordbrukerne i en krets, i en bygd må gå sammen i et driftskredittlag. Et driftskredittlag er å regne for en bank som får midler fra Driftskredittkassen for jordbruket, og som så låner ut midlene igjen til sine medlemmer etter bestemte regler og under kontroll fra Driftskredittkassens side. Driftskredittlaget kan ikke yte lån til andre enn dem som er medlemmer av laget. Som medlem av et driftskredittlag opptas alle jordbrukere uansett eiendommens størrelse, formues- eller inntektsforhold. Dessuten kan opptas personer uten jord i tilfelle de skal drive maskinholdervirksomhet og altså bygge opp en maskinstasjon.

Vi har i dag i virksomhet omlag 650 driftskredittlag med ca. 14 000 medlemmer. Arbeidet med å organisere nye driftskredittlag er i full gang, og det kommer stadig nye lag til.

Driftskredittlaget administreres av et styre på 3 medlemmer. Styret tilsetter en regnskapsfører. Vanligvis samles medlemmene i laget til møte bare en gang i året, nemlig til årsmøtet, hvor retningslinjene for lagets arbeide trekkes opp. Årsmøtet er lagets høyeste myndighet, men driftskredittlaget er som en forstår ikke et vanlig faglag med regelmessige medlemsmøter, men et forretningsorgan — vi kan gjerne kalle det en bank, hvor styret administrerer virksomheten gjennom året.

Ved hjelp av driftskredittlagene har jordbrukerne anledning til å finansiere innkjøp av driftsmidler. Tidligere måtte jordbrukerne vanligvis kjøpe mot kontant betaling, mot kausjon fra slekt og venner, eller på avbetaling etter temmelig strenge regler. Gjennom driftskredittlagene er det åpnet adgang til å skaffe billige penger mot sikkerhet i det innkjøpte driftsmiddel. Driftskredittlagene forlanger i alminnelighet ikke annen sikkerhet for de utlånte midlene enn pant i driftsmidlene, og Driftskredittlaget er den eneste institusjon som med hjemmel

i loven har anledning til å låne penger mot sikkerhet i driftsmidlet uten at pantet håndgies.

Driftskredittlagets medlemmer betaler 3 % rente av de penger de låner. Driftskredittkassen får 2 %, 1 % beholder driftskredittlaget på stedet. Driftskredittlaget har jo en del administrasjonsutgifter, bl. a. til litt lønn til regnskapsføreren, og det må derfor ha en del renteinntekt av de utlånte midler. Staten yter årlig et mindre tilskudd til regnskapsførerens lønn. En del av driftskredittlagets renteinntekter skal gå til fondsopplegning i laget.

De pengemidler som lånes ut gjennom lagene er delt opp i lotter à kr. 200.—. For hvert lott et medlem tegner seg for skal han innbetale til fondskapitalen i laget minst kr. 8.—. De innbetalte medlemspenger godskrives hver enkelt medlems konto i regnskapsbøkene, og ved eventuell utmelding av laget kan han få de innbetalte medlemspenger tilbake. Driftskredittkassen for jordbruket støtter fondsoppleggingen ved å yte litt tilskudd, som staten bevilger.

Medlemmer av et driftskredittlag kan få lånt penger i forhold til eiendommens størrelse. Er eiendommen under 60 dekar, kan vedkommende få låne 20 lotter, altså inntil kr. 4.000.—. Er eiendommen minst 60 dekar — 22 lotter — inntil kr. 4.400.—, minst 70 dekar — 24 lotter — inntil kr. 4.800.—. På denne måten stiger det maksimale utlånsbeløp inntil eiendommen er kommet over 100 dekar og lånebeløpet er blitt kr. 6.000.—. Mer enn kr. 6.000.— kan ikke noe medlem få låne på en gang gjennom laget, unntat når det gjelder lån til maskinholdervirksomhet.

Medlemmene får låne $\frac{3}{4}$ av kjøpesummen. $\frac{1}{4}$ må de alltid skaffe tilveie selv. Det samme er tilfelle ved anleggskreditt, altså lån til faste anlegg av driftsmessig betydning.

Driftskreditten omfatter:

Såvarer, settepoteter, kunstgjødsel, sprøyteveske og kraftfor. Avdragstiden for disse lån er inntil 1 år.

Husdyr av alle slag, slik som hester, storfe, småfe, griser, fjærfe, bier og pelsdyr. Avdragstiden for disse lån er fra 3—5 år, og lånene innbetales i halvårlige avdrag.

Alle slags jordbruksmaskiner, til og med rugemaskiner, separatorer, ploger, harver, vogner, seletøy etc.

Til driftsmidler som egner seg til samvirke kan hver enkelt eier låne til sin part. På denne måten kan f. eks. maskinlag — som vi senere skal komme tilbake til — få låne.

Anleggskreditten, som ytes etter samme regler som omtalt for driftskreditten, gis til formål som står i forbindelse med jordbruksdrift, eller forbedring av jordbrukseiendom. Den omfatter bl. a. innlegging av vann, bygging og reparasjon av uthus, vatningsanlegg, frukt-treplanting, kulturbeiter, silokum, gjødseloppsamlingsanlegg, veksthus, varmebenker, grønnsak- og fruktkjeller o. s. v. Avdragstiden for disse lån er 10 år delt opp i 20 halvårlige terminer.

Sikkerheten for de alminnelige driftsmidler er som før nevnt pant i det innkjøpte driftsmiddel. For såfrø, kunstgjødsel, kraftfor o. s. v. er denne form for sikkerhet ikke praktisk gjennomførlig. I slike tilfeller er sikkerheten gjerne skadesløsbrev i eiendommen, transporterklæring for leveranser av melk eller korn og lignende. Ved anleggskreditt er sikkerheten alltid skadesløsbrev i fast eiendom.

Det ansvar som et medlem har for de øvrige utlånte midler i driftskredittlaget er meget begrenset. Det er således ikke spørsmål om et solidarisk ansvar i driftskredittlaget, men ansvaret er begrenset til kr. 50.— pr. medlemslott. Hvis et medlem har tegnet seg for 1 lott, så har han åpnet adgang til å skaffe seg inntil kr. 200.— i lån, og han har da påtatt seg et ansvar overfor lagets øvrige utlånte midler på inntil kr. 50.—. Dette personlige ansvar gjøres ikke gjeldende før det innkjøpte driftsmiddel er realisert og det resterende eventuelt ikke kan dekkes av fondskapitalen. Det er derfor liten mulighet for at dette personlige ansvar skal bli gjort gjeldende, og det har da heller ikke vært tatt i anvendelse i den tid Driftskredittkassen har vært i virksomhet.

Maskinstasjoner.

De første maskinstasjoner er nå organisert og begynte sin virksomhet våren 1947. En enkelt maskinstasjon begynte høsten 1946. Før vi imidlertid går over til å omtale hvordan

disse stasjoner er bygget opp, skal vi se litt på spørsmålet om mekaniseringen av det norske jordbruket ut fra de foreliggende forhold.

De norske jordbruk er små. Gjennomsnittsarealet pr. bruk for hele landet er omlag 30 dekar dyrket jord, og dette forteller oss at brukene er så små at det er vanskelig å skaffe tilstrekkelige penger til kjøp av de nødvendige maskiner til hvert enkelt bruk. Samtidig vil utnyttelsen av maskinene bli lite effektiv. De relativt store eiendommer i Norge har et godt maskinelt utstyr. De har som regel traktor, selvbinder, potetopptaker, treskeverk, elektriske motorer og annet nødvendig maskinelt utstyr. Det er anderledes med de mange småbruk. De har ikke økonomiske evne til å skaffe seg maskinene, og de har ikke grunnlag for å utnytte maskinene på økonomisk basis.

Fra gammelt av har jordbrukerne gått sammen i maskinlag. Således er det mange treskelag i virksomhet som har treskeverk og elektrisk- eller petroleumsdrevne motorer. Slike lag har gjerne også vedkappsag, frukt-tresprøyte, og kanskje enkelte andre mindre maskiner og redskaper, men noe større omfang har dette samvirke ikke fått. Det er grunn til å tro at det er av langt mindre omfang hos oss enn i Sverige, selv om vi her i landet ikke har noe eksakt tallmaterieell for bedømmelsen av det. I „Utredning med förslag ang. utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner“ avgitt av Lantbruksstyrelsen den 4/10-1946, er det tatt inn en tabell som viser omfatningen av dette samvirke i Sverige i 1944. Av kunstgjødselspredere var det 21 925 som hver især eides av en enkelt bruker, og hele 11 674 i bruk i fellesskap. Av husdyrgjødselspredere var det henholdsvis 25 214 og 11 863. Av potetopptakere var det flere som inngikk i et fellesskap enn som eides av en enkelt bruker. Vi skal ikke referere flere av disse tallene, men de gir et interessant utsyn over hvordan jordbrukerne selv har ordnet spørsmålet om samvirke når det gjelder innkjøp og bruk av viktige jordbruksmaskiner.

Vårt jordbruk er ikke dårlig utstyrt med maskiner og redskaper. I „Reports on the Reciprocal Expansion of Production in Engineering and Agriculture“ for august 1946, er det tatt

inn en oversikt over hvordan mekaniseringen stiller seg i de enkelte land. Landene er delt opp i grupper. Første gruppe omfatter land med en vel utviklet mekanisering i jordbruket. Annen gruppe omfatter land hvor det er mulig og nødvendig med en fortsatt rask utvikling av mekaniseringen.

Best mekanisert er New Zealand med	36 acres ¹⁾	pr. traktor
Stor-Britania med	50	" " "
Sveits med	109	" " "
U. S. A.	110	" " "
Norge	152 ²⁾	" " "
Sverige	185	" " "
og Danmark har	660	" " "

I dette tilfelle er altså antall traktorer lagt til grunn for å bestemme mekaniseringsgraden. Det er sikkert et ganske godt mål, idet traktorene ved sin store anvendelighet til å rekke forskjellige arbeider, utvilsomt kommer til å innta en dominerende plass i mekaniseringsprosessen. Vi hadde i 1944 3 600 traktorer i Norge, 43 500 treskeverk, 35 300 elektriske motorer, 6 200 forbrenningsmotorer, 21 200 potetoptakere, 9 400 selvbindere, 2 000 kjøresprøyter o. s. v.

Hvis alle disse maskinene ble rasjonelt utnyttet, d. v. s. at deres arbeidsevne ble utnyttet, så ville de dekke vårt behov for maskinelt utstyr stort sett. Men forholdet er som tidligere nevnt at en stor del av maskinene brukes bare på de store eiendommer uten hverken å utnyttes i sin helhet eller komme de små bruk tilgode.

Det er for å rette på dette forhold at det er lagt en omfattende plan for reising av maskinstasjoner i det norske jordbruket. Samtidig vil maskinene ved disse stasjoner komme til å lette arbeidet, slik at jordbruksarbeidet etter hvert forandrer karakter. Dette er en viktig side ved maskinstasjonenes virke. Det vil forandre forholdene i våre bygder, industrialisere jordbruket i noen grad, og bidra til å holde ungdommen i bygdene.

Det er 2 veier som er valgt for oppbygging av disse maskinstasjoner. Det er for det første maskinlaget hvor hvert enkelt

¹⁾ 1 acre = omtrent 0,5 hektar.

²⁾ Tallet er for lavt.

medlem i laget låner til sin andel gjennom et driftskredittlag på stedet. Maskinlaget er altså et andelsforetagende hvor de enkelte interessenter er direkte medeiere i de innkjøpte driftsmidler. De får altså de nødvendige midler til innkjøp av maskinene gjennom et driftskredittlag på stedet i form av lån. Forholdet mellom interessentene er regulert i lånedokumentet, og Driftskredittkassen har utarbeidet normalvedtekter for maskinlag som skal regulere forholdet mellom dem ved driften av maskinlaget i praksis. Disse vedtektene for maskinlag er utformet etter samme linje som de vedtekter som konsulent *Jørgen Pedersen* i Aarhus og konsulent *Olaf Nielsen* i Brønderslev har satt opp for sine maskinstasjoner. Det er ingen betingelse for utlånsvirksomheten til disse lagene at vedtektene vedtas slik de er utformet av Driftskredittkassen. Det står maskinlagets medlemmer fritt å forandre disse etter det behov som måtte foreligge på hvert sted.

Driftskredittkassen har også anledning til å yte lån til såkalt maskinholdervirksomhet. I dette tilfelle er det en enkelt som søker om lån, enten gjennom et driftskredittlag på stedet eller direkte i Driftskredittkassen, men også i dette tilfelle er det søkt å legge denne utlånsvirksomhet inn under samvirkemessige prinsipper. En maskinholder må således inngå en arbeids- og garantiavtale med de jordbrukere som er interessert i opprettelsen av maskinstasjonen. I arbeidsavtalen forplikter maskinholderen seg til å bruke maskinene hos interessentene. Interessentene forplikter seg til på sin side å bruke maskinholderens maskiner og redskaper i den utstrekning de finner det formålstjenlig. Det er forutsetningen at de ikke skal leie andre tilsvarende maskiner og redskaper til fortrenghet for maskinstasjonen. Garantiavtalen omfatter halvparten av det beløp som maskinholderen låner i driftskredittlaget eller Driftskredittkassen. Denne garantien fordeles mellom interessentene slik som interessentene selv måtte ønske det, f. eks. i forhold til det dyrkede jordareal, i like parter eller lignende. Garantibeløpet er begrenset oppad til den part som på denne måten fastsettes i gjeldsbrevet. Etter hvert som lånet innbetales, faller garantiansvaret tilsvarende.

Det blir stillet store krav til en maskinholder. Vi vil helst at han skal ha gjennomgått en småbruks- eller landbruksskole, ha litt verkstedpraksis og ellers være skikket til å lede en bedrift.

Det beløp som maskinholderen kan låne er nesten ubegrenset. Det heter i reglene at maskinholderen kan få låne inntil kr. 10.000.— men med Landbruksdepartementets samtykke kan beløpet økes utover dette. Det er sandsynlig at de fleste maskinholdere må overskride denne grense med ganske betydelige beløp, idet maskinene og redskapene for tiden er meget kostbare.

En slik maskinstasjon som opprettes, enten på grunnlag av et maskinlag eller maskinholdervirksomhet, må sikres en ledelse som forstår betydningen av å utvikle stasjonen i samsvar med jordbrukernes behov. Samtidig må denne samvirke-messige karakter ved stasjonene bevares. I de tilfelle hvor det opprettes et maskinlag, ledes dette av maskinlagets styre, som administrere virksomheten på grunnlag av faste vedtekter. En maskinstasjon som kommer i gang på grunnlag av maskinholdersystemet, skal ha et råd hvor interessentene velger 2 medlemmer og maskinholderen er det 3dje medlem. Dette rådet skal opprette avtale om kjøring og annet arbeide, fastsette vekslende kjøreruter, og i det hele arbeide for stasjonens fortsatte utvikling. Priser og kjøreruter skal fastsettes minst 1 måned før sesongen begynner. Eventuelle tvistigheter kan inn- ankes for Driftskredittkassen til endelig avgjørelse.

Forøvrig gjelder de samme bestemmelser om sikkerhet for lån etc. som tidligere er omtalt for driftskredittlagenes virke i sin helhet.

Det er om å gjøre at disse maskinstasjonene får et passende arbeidsområde, og at de innenfor dette område får anledning til å utfolde den mest gagnlige virksomhet. Driftskredittkassen vil derfor påse at bygdene blir delt opp i soner som er passende for hver enkelt maskinstasjon. Når denne soneinndelingen er fastsatt, vil Driftskredittkassen ikke yte lån til nye maskinstasjoner innenfor samme sone. På denne måten vil man sikre stasjonens utvikling og gjøre det mulig for hver enkelt stasjon

å opparbeide en størst mulig variasjon i antallet av maskiner og redskaper.

Det er enkelte bygder som har planer om å starte mindre maskinstasjoner i de enkelte grender eller skolekretser avgrenset etter de naturlige forhold. Disse maskinstasjoner vil omfatte 1—2 eller flere traktorer med tilhørende redskaper, og så på et sentralt sted i bygda vil det bli opprettet en stor maskinstasjon som kan omfatte forskjellige kostbare spesialredskaper. Det kan være gravemaskiner, store grøftemaskiner, fjellboremaskiner, cementblandere, Buldozer, etc. Disse maskinene er for kostbare og antas å bli for lite brukt til å være rentable i fall de skal plasseres på hver enkelt maskinstasjon.

Som det går frem av dette er det meningen å skape et system av maskinstasjoner i bygdene i Norge etter hvert som jordbrukerne selv innser betydningen av å utvikle dette samvirke. Driftskredittkassen vil samarbeide med de lokale myndigheter om saken, bl. a. jordstyret i bygda og fylkets landbruksselskap. Begge disse organisasjoner vil få seg forelagt søknad om maskinstasjoner til behandling, og det blir disse organisasjoner, som må forutsettes å ha lokalkjendte folk, som må trekke opp grensene for maskinstasjonenes virke i samsvar med de bestemmelser som Driftskredittkassen fastsetter.

Maskinutstyret ved hver stasjon vil sikkert komme til å bli meget forskjellig fra sted til sted. I hagebruks- og fruktstrøkene vil jordfresere, små traktortyper, transportable sprøyter, kunstgjødselspredere, radmarkører, etc., komme til å danne kjernen i maskinutstyret. I de vanlige jordbruksstrøkene, med store sammenhengende dyrkede felter, vil det bli store traktortyper med tilhørende jordbruksredskaper, transportvogner, såmaskiner, slåmaskinagregat, selvbindere, treskeverk, avsoppingsanlegg for korn, dampkolonne for damping av poteter, vedkappsager, husdyrgjødselspredere, kunstgjødselspredere, etc., som kommer til å utgjøre hovedtyngden av maskiner og redskaper.

I fjell- og fjordbygder med mange små bruk og delvis vanskelig atkomst fra sted til sted, vil utstyret hos de enkelte stasjoner sikkert bli meget beskjedent. I mange brattindte byg-

der, og på steder hvor jorden er sterkt oppdelt av bekker, elver, sjøer, fjell og skog, vil ganske sikkert elektrisiteten bli brukt i langt større utstrekning enn tilfelle er i dag, og det maskinelle utstyret vil naturligvis bli tilpasset etter dette.

Det er naturligvis mange problemer som melder seg i forbindelse med maskinsamvirket i jordbruket. Bl. a. kan man stille seg det spørsmål hvor langt det er hensiktsmessig å gå med mekaniseringen, særlig på de eiendommer hvor familiens arbeidskraft er tilstrekkelig til å utføre arbeidet på brukene uten en sterkere mekanisering enn tilfelle er i dag. Her blir det spørsmål om den arbeidskraft som maskinene frigjør kan settes inn i annet produktivt arbeide. Det må da være tilfelle ikke bare periodevis, men helst sammenhengende året i gjennom. Vi har for tiden alt for få folk i Norge i forhold til de veldige arbeidsoppgaver som landet står overfor, og det er ikke vanskelig å få beskjeftiget eventuell frigjort arbeidskraft. Spørsmålet er bare om jordbruksbefolkningen selv forstår betydningen av dette og er villig til å overføre en del av sin arbeidskraft til andre næringsveier. For eiendommer som er for små til å ha 1 hest, men som likevel er så store at de har vanskelig for å få gjort arbeidet på bruket, vil en maskinstasjon være et meget virkningsfullt tiltak. Det samme er tilfelle for de bruk som er for små til å ha 2 hester men for store til bare 1 hest. På disse brukstypene vil maskinstasjonen fjerne en toppbelastning, og vil sikkert være meget kjærkommen.

På den annen side må naturligvis maskinstasjonen ta sikte på å beskjeftige sine folk hele året i gjennom. Vi kan ikke ta sikte på bare å fjerne topper i arbeidsinnsatsen i onnetidene, men få en jevn, mest mulig stabil tilgang av arbeide hele året i gjennom.

Ut fra dette har Driftskredittkassen bedt om at de maskinstasjoner som planlegges bør ha fra 800—1.000 dekar dyrket jord innenfor sitt virkeområde pr. traktor. Det skulle gi grunnlag for en tilstrekkelig beskjeftigelse av traktor og traktorfører ikke bare i vårarbeide, men i slåttarbeide om sommeren, høstarbeide og høstpløyingen, i treskearbeide, ved- og tømmerkapping om vinteren og eventuelt transportarbeide i mel-

lomliggende perioder. Det er mange som hevder at 800—1.000 dekar pr. en enkelt traktor er for meget, men en må regne med at mange jordbrukere vil stille seg tvilende overfor maskinstasjonen i første omgang, og at det virkelige areal som traktoren kan arbeide på derfor blir noe mindre. En må alltid huske på at jo flere timer traktoren kan være beskjeftiget i året, jo flere timer blir det å fordele de faste utgiftene på og jo billigere skal arbeidet kunne gjøres. Takstene for kjøring med traktor fastsettes for tiden av Prisdirektoratet, som fører offentlig priskontroll, men vi håper innen rammen av de lovlige takster å kunne sette opp en glideskala som gir lavere takster for arbeidet jo flere effektive timer maskinene brukes i året.

Mange steder i vårt oppstykkede og vanskelig tilgjengelige land vil det ikke bli mulig å skaffe et tilstrekkelig jordareal til hver enkelt traktor, uten at området blir for stort. Stort område for maskinstasjonen vil uvegerlig føre til store flytningsomkostninger fra sted til sted. Flytningsomkostningene bør i alminnelighet ikke overskride 15—20 pct. av de samlede omkostninger ved maskininnsatsen. Men det vil nok bli vanskelig mange steder å holde flytningsomkostningene innenfor denne grensen. Det er desværre slik at eiendommer som er brattlendte og vanskelig tilgjengelige i det hele tatt er kostbarere å drive enn eiendommer som ligger gunstigere til. Dette kan ikke engang maskinene borteliminere helt.

Maskinstasjonenes fremtidige indre service er et problem som også må løses. Det må planlegges og bygges hensiktsmessige verksteder. Det må skaffes lagerplass for reservedeler og bygges nødvendige hus som omfatter all den virksomhet som maskinstasjonene skal beskjeftige seg med.

Det er således nok å gjøre. Arbeidet er påbegynt i Norge, og vi håper at det skal bli til gagn for jordbruket og for folket i sin helhet.

Efterskrift.

Siden foranstaende Artikel blev udarbejdet, har Stortinget bevilget 2 Mill. Kr. som direkte Statstilskud til Indkøb af Maskiner til Maskinstationer.
